

ויגש (244)

בית המקדש נקרא "צואר"

וַיִּפֹּל עַל צְוָאֲרֵי בְנֵי־מִן אָחִיו וַיִּבְכֶּה (מה.יד)

פירש רש"י "וַיִּפֹּל עַל צְוָאֲרֵי בְנֵי־מִן אָחִיו וַיִּבְכֶּה", על שני מקדשות שעתידין להיות בחלקו של בנימין וסופן ליחורב. היכן נקרא נקרא מקדש בשם "צואר"? כתוב בשיר השירים (ז. ה): **צוארך כמגדל השן**, ופירש רש"י שם: צוארך ההיכל והמזבח שהם זקופים וגבוהים, ולשכת הגזית גם היא שם עשויה לחוזק ולמגן כמגדל השן. ומדוע באמת נקרא בית המקדש צואר? כתב ה"שפתי חכמים" (על מגילה): הטעם שמכונה בית המקדש לשון צואר, יש לומר בדרך אגדה, שכמו הצואר בבעל החיים, הוא המקום שדרך שם באה הנשימה, היינו החיות הנפשית, וכן לגוף בא האכילה והשתיה, היינו החיות הגופנית, כך דרך בית המקדש בא שפע החיות הרוחנית והחיות הגופנית לעולם, ורמז לדבר "צְוָאֲרֵי בְנֵי־מִן" בגימטריא ארבע מאות ששים ותשע, כמנין המקדש.

ספר "ומתוק האור"

למה רק יוסף ציוה לאחיו "אל תתעסקו בדבר הלכה"? וַיִּשְׁלַח אֶת אָחִיו וַיִּלְכּוּ וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם אֵל תִּרְגְּזוּ בְּדַרְךְּ. (מה.כד)

אל תתעסקו בדבר הלכה (רש"י)

לכאורה, למה לא ציוה כן גם יעקב כשיצאו למצרים? עוד קשה: מנין ידע יוסף שלא ציוה להם כן יעקב? ואם ידע שיעקב ציוה, מנין למד יוסף לומר להם שלא יעסקו בדבר הלכה בדרך? יש לומר: הגמרא (קידושין ל.) אומרת: לעולם ישלש אדם שנותיו, שלישי במקרא, שלישי במשנה, שלישי בתלמוד. ומקשה הגמרא: וכי יודע האדם כמה יחיה? ומתרצת: ליומי, ופירש רש"י: ב' ימים מקרא, ב' ימים משנה, ב' ימים תלמוד. והקשו בתוספות: שעדיין יש להקשות: וכי יודע כמה יחיה? אלא בכל יום ישלש את לימודו, שלישי במקרא, שלישי במשנה, ושלישי בתלמוד. וא"כ, כאשר שלח יעקב אבינו את בניו למצרים, היה סבור שמת יוסף והתבטל מה שהובטח לו שלא ימותו בניו בחייו, וא"כ הרי השבטים הם ככל האדם ויש לחשוש שימותו, ולכן אפילו בדרך צריך לקרוא בכל יום הלכה ולשלש, כדברי התוספות. לכן לא ציוה יעקב שלא יעסקו בדבר הלכה. אבל לאחר שיוסף התוודע אל אחיו, התברר שההבטחה עדיין במקומה ובניו של יעקב לא ימותו בחיי אביהם, ולכן ציוה עליהם יוסף שלא יעסקו בדרך בדבר הלכה, שכיון שאביהם קיים, יוכלו להשלים את חלק ההלכה באשר יגיעו לישוב. ספר "כמוצא שלל רב"

פִּי אֵיךְ אֶעֱלֶה אֶל אָבִי וְהַנְּעַר אֵינְנוּ אִתִּי. (מד.לד)

דבר זה צריך כל יהודי לומר לעצמו: איך אעלה אחר כך אל אבי שבשמים, וימי הנעורים אינם אתי? יש איפוא, להשגיח היטב על ימי הנעורים לכל יכלו בהבלים ובכטלה. ספר "מעניה של תורה"

פִּי אֵיךְ אֶעֱלֶה אֶל אָבִי וְהַנְּעַר אֵינְנוּ אִתִּי פֶּן אֶרְאֶה כָּרַע אֲשֶׁר יִמָּצֵא אֶת אָבִי. (מד.לד)

שאל השפת אמת, הרי יהודה היה חייב להשיב את בנימין ליעקב אבינו מכיון שהוא היה ערב עבורו, ומדוע הוא טען ואמר "פֶּן אֶרְאֶה כָּרַע אֲשֶׁר יִמָּצֵא אֶת אָבִי", ולא הזכיר שהוא ערב לנער? אלא רואים מכאן שליהודה כאב הצער של אביו יותר מכל הערבות של שני העולמות שהוא קיבל על עצמו, והוא רוצה להראות ליוסף שהצער של אביו יקר בעיניו מכל, ועל ידי זה יעורר את רחמיו. ואכן בזה הוא פעל כמו שכתוב: "ולא יכול יוסף להתאפק". כאשר יהודה נתעלה מנגיעותיו האישיות ולא ביקש עבור עצמו, הוא הצליח לפעול אצל יוסף. ואף שבתחילה נתעורר יהודה לפעול עבור בנימין מחמת הערבות שלו, הרי שבהמשך שכח לגמרי את הנגיעה שלו בענין, וכל מחשבתו היתה רק עבור הצער של אבא. כאשר אחד מבקש עבור חברו, צריך שיגע בו הצער של חברו יותר משלו, ובזה הוא מעורר נחת רוח בשמים ואז הוא יוכל לפעול ולהושיע. כן יהיה גם לעתיד בביאת המשיח, כי אז יתקרבו כל הלכבות ואיש את רעהו יעזורו. ולכן בזמן הזה צריך כל אחד להשתדל לעזור לחברו, ובזה תתקרב הגאולה.

ספר "ילקוט מאיש לרעהו"

נבהלו מהצלם אלוקים שעל פניו

וְלֹא יָכְלוּ אָחִיו לְעַנּוֹת אֹתוֹ פִּי נִבְהָלוּ מִפְּנֵיו (מה.ג)

האלשין הקדוש מדייק בלשון הכתוב: "נִבְהָלוּ מִפְּנֵיו", מדוע לא כתוב שנבהלו ממנו? ומבאר שעד עכשיו ידעו האחים, שבטי י-ה שהדובר אליהם הינו מושל גוי, מצרי, רשע מרושע, אשר העליל עליהם עלילות שונות ומשונות, ועל כן לא רצו להביט בפניו, כי אסור להסתכל בפני אדם רשע. אבל כעת כשאמר: 'אני יוסף', אומר האשליך הקדוש, שמו לבם להביט אל פניו, אם הצלם אלוקים עודנו בו, מאיר ומזהיר כבתחילה, ובהבטה ראשונה נבהלו מפניו כי ראו הארה מהצלם אלוקים אשר בפניו, ועל כן לא יכלו לענות, וזהו: "וְלֹא יָכְלוּ אָחִיו לְעַנּוֹת אֹתוֹ פִּי נִבְהָלוּ מִפְּנֵיו", כי לפי גודל קדושתו תיגדל בושתם אשר פשעו בו מפניו. האחים הביטו בפני יוסף, ונבהלו, אוי, אלו פנים הם ראו, פנים עם הצלם אלוקים, אמרו אחים: כזה צדיק רצינו להרוג? עליו חשבנו שהוא רודף? נבהלו מפניו! ספר "יחי ראובן"

וַיֹּאמֶר אֱלֹדִקִים לְיִשְׂרָאֵל בְּמִדְבַּר הַלְּיָלָה וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר הַנְּנִי. (מו.ב)

יש לעיין על שינוי השמות, שבתחילה קרא הקב"ה שמו ישראל, וחזר לקרותו יעקב? ביאר רבי ישראל סלנטר זצ"ל, שהשם יעקב מורה על רמאות, כמו שכתוב (בראשית כז. לו): "הכי קרא שמו יעקב ויעקבני וכו'". בעוד השם ישראל, מורה על לשון שררה כמו שכתוב (שם לב. כט): "וַיֹּאמֶר לֹא יַעֲקֹב יֹאמֶר עוֹד שְׂמֶךְ פִּי אִם יִשְׂרָאֵל פִּי שְׂרִיטָה עִם אֱלֹדִקִים וְעִם אֲנָשִׁים וְתוֹכֵל". האדם צריך לנהוג עם היצר הרע בערמה והתחכמות, ואעפ"י שמדת הרמאות מידה מגונה היא, אך לצורך עבודת ה' צריך להשתמש בה, ומי שאין לו דרכי הערמה והתחכמות, לא יוכל לנצח את היצר הרע המפתה ומתחכם על האדם, ואומר לו על טמא טהור ועל עבירה מצוה.

אלא שכל זה בתחילת מלחמתו עם היצר הרע, אבל לבסוף שגובר על היצר, נעשה הטוב אצלו כטבע, והוא כשר ומושל על היצר, ואין ליצר שליטה עליו כלל, ואז נקרא בשם ישראל.

ספר "להתענג בתענוגים"

כל מאן דעביד רחמנא לטב עביד

וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל פְּרַעֲהָ...מַעֲט וְרַעִים הָיוּ יָמַי שְׁנַי תַּיִי
(מז.ט)

כתוב במדרש: אמר לו הקב"ה ליעקב אני מלטתך מעשו ומלבן והחזרתי לך דינה ואת יוסף, ואתה מתרעם על חייך שהם מעט ורעים, חייך שמנין התיבות שיש מן "ויאמר פרעה אל יעקב, עד בימי מגוריהם", כך יחסרו משנותיך, שלא תחיה כחיי יצחק אביך, והם ל"ג תיבות. ולכן יצחק חיי ק"פ שנה, ויעקב רק קמ"ז שנה. צריך ביאור מה תביעתו של הקב"ה: אני מלטתך מעשו ומלבן והחזרתי לך את דינה ואת יוסף ואתה מתרעם על חייך שהם מעט ורעים, מה בכך שבסוף נמלט מהצרות, הרי קודם שנמלט מהצרות היו לו עשרות שנים של צער ויגון, ועל שנים אלו אמר יעקב מעט ורעים, וכי אם לבסוף יצא מהצרה זה סיבה שלא היתה צרה קודם לכן. יש לבאר את החילוק בין ב' הלשונות. בחינת "כל מאן דעביד רחמנא לטב עביד", שמצפה שתצמח טובה ע"י הצער שיש לו עכשיו. אולם בחינת "גם זו לטובה" שמצינו אצל נחום איש גם זו היא מעלה גבוהה יותר, שאינו מצפה שתצמח לו שום טובה, אלא מבין שעצם הצרה היא טובה. וזה שאמר תמיד גם זו, הצרה לטובה. וזאת היתה תביעת הקב"ה על יעקב אבינו שאמר: "מַעֲט וְרַעִים הָיוּ יָמַי שְׁנַי תַּיִי", אפילו אם לא מוציא אותך מהצרות, היה עליך להאמין שהכל לטובה, והיה עליך לומר גם זו לטובה, וכעת שכבר מלטיך מכל הצרות אתה עוד מתרעם.

ספר "אוצרות התורה"

הלכה: להתרחק מלפסוק לצדקה בלשון נדר

כתב השו"ע (יו"ד סימן רמ"ז ס"ד): צריך לזהר מלידור. כתב הפוסקים ותשובות (אות יג): ובכלל זה שלא יאמר הן 'הרי עלי לצדקה', והן שלא יאמר 'הרי מעות אלו צדקה', שהרי יכול בקל ליכשל בלאו דבל דאחר. שאם יתירשל ויסיח דעתו מקיום הנדר, אזי בנוסף לאיסור בל תאחר, הרי הוא עובר בלאו דלא יחל דברו' שעל זה אמרו חז"ל (שבת לב.): שמפני עוון זה אשתו של אדם ובניו הקטנים מתים רח"ל. ואם פוסקים צדקה וצריך לפסוק עמהם, יאמר בלא נדר. (שו"ע שם). והכוונה דלא סגי שאינו אומר שנודר, אלא צריך לומר בפירוש שנותן בלי נדר.

ספר "פסקים ותשובות יו"ד"

פתגם: גם אם אתה המוכיל, לך לצד חכרך.

ספר "שמחלה"

חקירה: מעביר חבית ממקום למקום ושברה

שלושה צדדים: פטור מדין אונס, או משום אומן, או שאינו אדם המזיק. (קונטרסי שיעורים ב"ק יד-יא" תוס'-אונס, רמב"ן אומן, ראב"ד- אינו אדם המזיק).

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: ללא אפליה

סיפורו לו לרבי מגור, כי חסידיו נוהגים לתמוך בעניים מאנשי שלומם בלבד ומונעים את עזרתם מנזקקים אחרים. הגיב על כך הרבי ואמר: מצינו בתורה: ואת החסידה למינה, ואומר רש"י: מדוע נקרא שמה חסידה? לפי שעושה חסד עם חברותיה. לכאורה נשאלת שאלה, אם עוף זה נוהג במידת החסד, מדוע הוא נמנה בין העופות הטמאים? ברם, עשיית חסד עם חברותיה בלבד היא מידה מגונה, אלא יש לעשות חסד על כל אחד, בלי שום אפליה.

ספר "חד וחלק" חלק ב' (דף צט)

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, אברהם בן רבקה, מאיר בן גבי זווירה, אליהו בן תמר, ראובן בן איזא, ששא בנימין בין קארין מרים, ויקטוריה שושנה בת ג'ויס חנה, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, חיים אהרן לייב בן רבקה, שמחה ג'וזת בת אליז, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלמה, רבקה בת ליוה, ריש'רד שלום בן רחל, נסים בן אסתר, מרים בת עזיזא, חנה בת רחל, יעקב בן אסתר, דוד בן מרים, יעל בת כמנונה, חנה בת ציפורה, ישראל יצחק בן ציפורה, יעל רייזל בת מרטין היימה שמחה, אבישי בן אורית. זיווג הגון לאלודי רחל מלכה בת חשמה. זרע של קיימא לבנה מלכה בת עזיזא וליאור עמיחי מרדכי בן ג'ייזל לאוני. לעילוי נשמת: ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מתה, מסעודה בת בלה, יוסף בן מייכה, מוריס משה בן מרי מרים. משה בן מול פורטונה

